

Uproszczenia w rachunkowości a zasada istotności

Piotr Derylak, [biegły rewident Kraków](#), Rödl & Partner

Spółki często nie korzystają z prostych rozwiązań, na które pozwalają im przepisy o rachunkowości, a przecież celem ich wprowadzenia jest zmniejszenie obciążeń sprawozdawczych i księgowych dla mniejszych podmiotów gospodarczych.

Jednym z ważniejszych argumentów, przemawiającym za zastosowaniem uproszczeń jest możliwość wglądu do dokumentów finansowych dowolnej spółki za pośrednictwem elektronicznej przeglądarki prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości, którą ma każdy zainteresowany ma możliwość. Przeglądarka ta zapewnia szybki i bezpłatny dostęp do dokumentów finansowych każdego podmiotu gospodarczego zarejestrowanego w KRS-ie, dając tym samym wgląd do szczegółowych danych dotyczących jego sytuacji finansowej.

Nie oznacza to, że wcześniej nie można było przeglądać dokumentów finansowych, jednak wiązało się to z koniecznością osobistego stawienia się w sądzie i przeglądaniem informacji w formie papierowej. Ze względu na czasochłonność, nie było to popularne rozwiązanie.

Wiele możliwości

Podmiot, który według definicji ustawy o rachunkowości (dalej: uor) spełnia kryteria do uznania go za podmiot mały lub mikro, nie musi sporządzać sprawozdań finansowych w pełnym zakresie, może je natomiast sporządzić w sposób uproszczony tj. w sposób bardziej ogólny, dostosowany do skali prowadzonej działalności.

UWAGA!

Podmiot, który zdecyduje się być mikro lub małym podmiotem według ustawy o rachunkowości po spełnieniu kryteriów, ujawni znacznie mniej informacji finansowych i niefinansowych dotyczących jego działalności, niż podmiot, który z takich uproszczeń nie skorzysta. To od samych spółek zależy, jaki zakres danych udostępnią w sprawozdaniu finansowym jego użytkownikom, a z jakich będą mogli zrezygnować w ramach zastosowanych uproszczeń.

Limity

Aby móc zastosować uproszczenia w sprawozdaniu finansowym za obecny rok obrotowy zgodnie z nowelizacją ustawy o rachunkowości, która weszła w życie 1 stycznia 2019 r., spółka musi spełnić dwa z trzech kryteriów zarówno za obecny, jak i poprzedni rok obrotowy, tj.:

- dla jednostek małych w spółkach kapitałowo-osobowych; zatrudnienie poniżej 50 pracowników, przychód ze sprzedaży poniżej 51 mln zł, aktywa poniżej 25 mln 500 tys. zł,
- dla jednostek mikro w spółkach kapitałowo-osobowych; zatrudnienie poniżej 10 pracowników, przychody ze sprzedaży poniżej 3 mln zł, aktywa poniżej 1 mln 500 tys. zł,
- dla jednostek mikro w spółkach osobowych również w przypadku nie przekroczenia limitu przychody ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za rok poprzedni w kwocie 3 mln euro.

Ze względu na obniżenie limitów, coraz częściej będą zdarzać się sytuacje, w których spółki kapitałowe będą zobowiązane ustawowo do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta, a jednocześnie będą spełniać kryteria do zastosowania uproszczeń, które są obecnie wyższe.

UWAGA!

Podmiot, który spełni poszczególne kryteria, nie zostaje automatycznie uznany mikro lub mały podmiot. Jest to możliwe jedynie po podjęciu stosownej decyzji (uchwały) o zastosowaniu tych uproszczeń przez organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe. Decyzja taka może być podjęta w okresie, w którym aktualnie sporządzane jest sprawozdanie finansowe, jednak musi być koniecznie podjęta przed dniem jego sporządzenia.

Zwracamy uwagę, że podmioty mogą wybrać uproszczenia, z których będą chciały skorzystać, czyli tylko te korzystne z ich punktu widzenia.

Rodzaje

Ustawa o rachunkowości umożliwia zastosowanie dwóch rodzajów uproszczeń. Należą do nich uproszczenia obligatoryjne, które wymagają decyzji organu zatwierdzającego i pozostałe (tzw. fakultatywne), wymagające tylko decyzji kierownika jednostki. Uproszczenia obligatoryjne, ze względu na swoją rangę, wymagają bezwzględnego podjęcia decyzji/uchwały przez podmiot zatwierdzający sprawozdanie finansowe (np. w spółce z o.o. zgromadzenia wspólników) i muszą być stosowane w każdym roku, aż do momentu gdy spółka nie będzie spełniała ustawowych kryteriów lub jeżeli organ zatwierdzający zmieni decyzję w zakresie korzystania z tych uproszczeń. Uproszczenia pozostałe wymagają decyzji kierownika jednostki w formie zarządzenia, które może zostać cofnięte. Należy jednak pamiętać, że w przypadku istotnych zmian w sprawozdaniu finansowym, można skorygować retrospektywnie dane porównawcze.

Obligatoryjne uproszczenia pozwalają jednostce małej na sporządzenie rachunku zysków i strat (art. 47 ust. 4 pkt 5 uor) w wersji uproszczonej bilansu (art. 46 ust. 5 pkt 5 uor), oraz informacji dodatkowej (art. 48 ust. 4 uor), a także na niesporządzanie rachunku przepływów pieniężnych (art. 48b ust. 5 uor), zestawienia zmian w kapitałach własnych (art. 48a ust. 4 uor) i sprawozdania z działalności (art. 49 ust. 5 i 49 ust. 6 uor). Warto w tym miejscu wspomnieć, że uproszczony bilans oraz rachunek zysków i strat zawierają dane finansowe bardziej zagregowane, czyli o mniejszym stopniu szczegółowości w porównaniu do ich standardowej wersji.

Do głównych informacji finansowych, których już nie ujawnimy w bilansie i rachunku zysków i strat jednostki małej zaliczamy:

- wyszczególnienie sald z jednostkami powiązаныmi i stowarzyszonymi,
- wykazanie wartości sprzedaży do jednostek powiązanych,
- podział środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych na grupy rodzajowe,
- podział zapasów na towary, materiały, wyroby gotowe, produkcję w toku oraz zaliczki,
- podział sprzedaży na usługi, produkty gotowe i towary handlowe,
- wykazanie podatków i opłat lokalnych, brak wykazania zysku ze sprzedaży środków trwałych.

UWAGA!

Uproszczona informacja dodatkowa dla jednostki małej zawiera tylko 18 not i w stosunku do standardowej informacji jest znacznie mniej rozbudowana. Nie wykazuje się w niej, np. informacji o obrotach i saldach z jednostkami powiązаныmi, wynagrodzeniu zarządu, czy dokonanych wyłączeniach przy wyliczaniu podatku dochodowego.

Ze względu na fakt, że księgowi często mają problemy ze sporządzeniem rachunku przepływów pieniężnych, zaleca się im (jeżeli jest taka możliwość) zastosowanie uproszczenia w zakresie jego nie sporządzania.

Rekomendujemy także zastosowanie uproszczenia i raczej niesporządzanie sprawozdania z działalności (jeżeli jest taka możliwość), niż sporządzenia go w sposób zbyt ogólny lub w wersji bardzo uproszczonej. W przypadku niesporządzenia sprawozdania z działalności, należy pamiętać o przedstawieniu danych dotyczących udziałów i akcji własnych w informacji dodatkowej.

Pozostałe uproszczenia dla jednostki małej umożliwiają jej:

- dokonywanie kwalifikacji umów o którym mowa w art. 3 ust. 6 UoR (głównie leasingowych) według zasad określonych w przepisach podatkowych,

- odstąpienie od aktywowania rezerwy i aktywa na podatek odroczone zgodnie art. 37 ust. 10 UoR,

- wycenę instrumentów finansowych wyłącznie według UoR,

- przy obliczaniu kosztów wytworzenia produktu, do kosztów bezpośrednich doliczyć należy koszty pośrednie tego produktu, niezależnie od poziomów wykorzystanych zdolności produkcyjnych, ale nie wyższych od cen ich sprzedaży netto, zgodnie z art. 28 ust. 4a UoR.

Dodatkowe uproszczenia dla spółek osobowych, których właściciel ponosi nieograniczoną odpowiedzialność, przy spełnieniu kryteriów dla jednostek małych lub mikro umożliwiają jej także;

- nietworzenie biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów dotyczących przyszłych świadczeń na rzecz pracowników oraz wyliczanie rezerwy na świadczenia pracownicze, zgodnie z art. 39.6 UoR,

- rezygnację z zachowania zasady ostrożności przy wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów w zakresie tworzenia odpisów aktualizujących oraz rezerw na znane jednostce ryzyko, grożące straty lub inne zdarzenia zgodnie z art. 7 ust. 2b UoR.

Uproszczenia dla jednostki mikro obejmują wszystkie zwolnienia dla jednostki małej oraz dodatkowo umożliwiają jej;

- sporządzenie bilansu i rachunku zysków i strat w jeszcze bardziej ogólnym (zagregowanym) stopniu niż dla jednostki małej,

- brak obowiązku sporządzania informacji dodatkowej, pod warunkiem sporządzenia informacji uzupełniającej do bilansu,

- rezygnację z zachowania zasady ostrożności przy wycenie poszczególnych składników aktywów i pasywów, zgodnie z art. 7 ust. 2a UoR,

- rezygnację z wyceny aktywów i pasywów według wartości godziwej, skorygowanej ceny nabycia, zgodnie z art. 28a UoR

Wybrane przez jednostkę uproszczenia należy opisać w polityce rachunkowości, jak również we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego w taki sposób, aby czytelnik sprawozdania finansowego nie miał wątpliwości z jakich uproszczeń skorzystała spółka.

Istotność informacji

Jednostki, które spełniają formalne wymogi do zastosowania uproszczeń, mogą stosować je wszystkie pod warunkiem, że nie wywierają one istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej, finansowej oraz wynik finansowy jednostki.

Należy tutaj kierować się zasadą istotności, która została zaczerpnięta z zasad audytowych, która stanowi że informacje wykazane w sprawozdaniu finansowym należy uznać za istotne, gdy ich pominięcie lub zniekształcenie może wpływać na decyzje podejmowane na ich podstawie przez użytkowników tych sprawozdań. Nie można też uznać poszczególnych pozycji za nieistotne, jeżeli wszystkie nieistotne pozycje o podobnym charakterze łącznie uznaje się za istotne.

Próg istotności dla danej jednostki to wartość zależna od specyfiki danej jednostki i nie ma na nią uniwersalnego wzoru. W zależności od tego, kim są główni użytkownicy sprawozdania, można ją określić jako przedział istotnych danych finansowych i do jej wyliczenia wykorzystać np. 0,5–2 proc. sumy bilansowej, 0,5–2 proc. przychodów ze sprzedaży, 3–7 proc. EBITDA, 4–10 proc. wynik netto lub w inny miarodajny sposób. Zasada istotności musi być ustalona w polityce rachunkowej danej jednostki i trzeba ją stosować w sposób ciągły.

PRZYKŁAD

Uproszczenie w dokonywaniu kwalifikacji umów leasingowych według zasad określonych w przepisach podatkowych. Jest to działanie jak najbardziej zasadne dla jednostki małej, która posiada niewielką liczbę takich

umów. Natomiast w przypadku, w którym spółka zawarła wiele umów leasingowych, których wartość ogółem jest znaczna, to aktywowanie tych umów może spowodować wzrost aktywów nawet o 40 proc., co jest już istotną wartością.

Innym uproszczeniem może być np. zastosowanie amortyzacji podatkowej i amortyzowanie jednorazowo wszystkich środków trwałych poniżej 10 tys. zł. Jednak w przypadku jednostki posiadającej znaczną ilość nisko cennych środków trwałych, których wysoka jednorazowa amortyzacja spowoduje znaczne obniżenie wyniku netto, mogą być uznane za istotną wartość.

W przypadku zastosowania powyższych uproszczeń, sprawozdanie finansowe nie odzwierciedla już faktycznego stanu aktywów i pasywów spółki, a przez co zniekształca je jako całość. W takich przypadkach, jednostki nie mogą korzystać z uproszczeń jakie umożliwia im ustawa o rachunkowości, ponieważ każdorazowo muszą się kierować zasadą istotności przy ich sporządzaniu.

Podsumowując, należy uświadamić podmioty gospodarcze o korzyściach, które wynikają z możliwych do zastosowania uproszczeń w rachunkowości. Uproszczenia zmniejszają nie tylko nakład pracy działów księgowych, lecz również ilość informacji finansowych przekazywanych wszystkim uczestnikom rynku, w tym kontrahentom i konkurentom. Wszelkie korzyści płynące ze stosowania uproszczeń nie zwalniają jednak jednostki z obowiązku przestrzegania podstawowej zasady w rachunkowości, jaką jest zasada istotności.

PIOTR DERYLAK MANAGER W KRAKOWSKIM ODDZIALE RÖDL & PARTNER

Źródło: <https://www.rp.pl/Rachunkowosc/312109949-Uproszczenia-w-rachunkowosci-a-zasada-istotnosci.html?cid>